

V lednu 1920 byl vydán zákon o pamětních knihách obecních. Pro dnešní zákonodárce může být inspirativní, že měl jen 4 paragrafy, které obsahovaly celkem 5 vět. Zákon stanovil, že každá politická obec je povinna založit a vést obecní pamětní knihu. Ukládal také, že k založení a vedení pamětní knihy obecní se má v každé obci ustavit komise a že zápisy má za přiměřenou odměnu provádět kronikář, ustanovený obecním zastupitelstvem. V zákoně nebyly uvedeny žádné termíny, a proto nějakou dobu trvalo, než se v obcích začaly pamětní knihy (pro stručnost jim budeme říkat kroniky) skutečně psát. V Ratměřicích k tomu došlo za 3 roky od vydání zákona a kronika začala být psána od ledna 1923. Obecní zastupitelstvo pověřilo psaním kroniky místního rodáka Josefa Pěkného, obuvníka, jemuž tehdy bylo 46 let.

Kronika je cenným pramenem řady informací, které nebyly zaznamenány nikde jinde, a jak plyne čas, její hodnota stoupá. Je v ní jak místní odraz širších historických událostí, tak i řada zajímavých postřehů týkajících se zejména tehdejšího způsobu života včetně soužití ratměřických obyvatel.

Na několika prvních stránkách popsal Josef Pěkný svým úhledným rukopisem tehdejší vzhled Ratměřic a pak se vrátil ještě do předcházejících let, na začátek 1. světové války. Píše: *Bylo přede žněmi, 26. července ve 2 hod. odpoledne byla u nás vyvěšena mobilizační listina. První dojem byl, že každý byl jaksi zaražený. Tvořily se hloučky a sdělovaly si, že bude válka. Zdejší lidé noviny skoro ani nečetli, až na několik jednotlivců, proto to bylo pro ně překvapení. Když muži vojíni, kteří podle vyhlášky měli narukovat, konali přípravy a psali poslední vůli, kterou dávali na obecní úřad k uschování, tu teprve si uvědomili, že bude válka. V hostinci u Vlachů se scházelo všechno a vojíni si stříhali vlasy na památku známým a rodině. Druhý den pondělí lze nazvat dnem pohřebním. U kříže na návsi se v hodinách poledních sešli všichni vojíni, co odcházeli, a skoro celá ves se přišla s nimi rozloučit. Někteří se pomodlili, jiní němě stáli vedle rodiny, jen slzy jim stékaly po tvářích. Vyšli společně, někdo s obnaženou hlavou, ale než došli ke hřbitovu, šel již každý zvlášť se svou ženou a tak byla cesta poseta manželi v nejdůvěrnějším hovoru. Plakalo všechno až na několik jedinců. Z Ratměřic, které měly tehdy 52 čísel, odešlo do války 47 mužů. 13 jich padlo, 10 jich prošlo zajetím, 3 byli v legiích a 7 se stalo válečnými invalidy.*

O krušném životě za války kronikář vypravuje: *Pak byly rekvizice přísné, žádalo se stále víc obilí, i dobytek se bral násilně. Kdo nemohl nebo nechtěl dáti požadované množství obilí, tomu prohledali celý dům. Někteří hospodáři odvezli obilí do polí neb do lesa, kde ho ukryli. Často se tak schované obilí zkazilo. Když přišly tzv. moučenký, které předepisovaly, kolik kdo smí snísti, a mlecí výkazy, kolik smí semlíti, mleli si v domácnostech obilí buď na kapesním mlýnku, nebo si opatřili ruční strojek na šrotování obilí.*

Události na konci 1. světové války a při vzniku Československa se v Ratměřicích odehrály podle kronikáře takto: *Převrat roku 1918 byl u nás klidný a přijat skoro s nedůvěrou. Radost byla, že je konec války, samostatnost byla vedlejší věc. Ti, co měli v naší obci moc v ruce, byli hezky zticha, a jak se zdálo, dost neradi, že jest již konec a nikdo nebyl, aby byl vysvětlil význam slova, že jsme samostatným státem. U jedněch vyvolal převrat schlíplost a u druhých velikou radost, která ovšem neplynula od národního cítění. Pak ale když bylo vykládáno od řečníků, jaký význam to pro národ má a že hlavní zásluhu o to má pan prezident T. G. Masaryk, chápalo se, že se stalo skutečně něco velkého a použilo se každé příležitosti, aby se ukázalo, že si dobyté svobody vážíme.*

Kromě událostí politických je v kronice zaznamenána i řada místních událostí, které ovšem odrážejí tehdejší každodenní poměry. Na ukázkou lze vybrat například tento úryvek: *Roku*

1920 vypukla v naší obci u dobytka kulhavka a slintavka, která zachvátila i vepřový dobytek. K léčení se používalo studených obkladů, v hubě se vytíralo rozředěným octem. Také dávali pít černou kávu s rumem a desinfekcí, lysolem nebo karbolem i vápnem. Byla to nemoc nakažlivá a tu když onemocněl ve stáji jeden kus a byl větší počet dobytka, brali hospodáři sliny nemocného kusu a natřeli jím huby těch druhých, aby onemocněl najednou, aby se nemoc neprodlužovala, protože vyžadovala stálý dozor a těž práci, které se musel hospodář úplně věnovati. Také se máčely pytle ve studené vodě a dávaly se na dobytek jako obklady.

Kronikář se nevyhýbal ani svému hodnocení tehdejších starostů. Po vypsání jejich posloupnosti od roku 1905, kdy se Ratměřice staly politickou obcí, neopomenul o jednom z nich z doby 1. světové války napsat: *Byl ochotným vykonavatelem každého nařízení a velice se bál, že kdyby něco udělal pro úlevu občanů, že by musel na vojnu. Hrozně rád strašil chudší lidi, kteří měli třeba jen 1 krávu, že jim ji zabere, a nechal se orodovat, aby se přimluvil, načež on říkal: No to víte, ale nevím, nevím.*

V kronice se lze dočíst o takových událostech, jako bylo založení obecní knihovny v roce 1922, o jednáních a pracích týkajících se zlepšení vodohospodářských poměrů nebo o přípravách na elektrifikaci obce. Jedním z účastníků těchto jednání byl i hrabě Locotetti, zeť barona Mattencloita. O něm kronikář píše: *Ač šlechtic, byl člověk velmi přímý a hodný. Vpravoval se do poměrů, učil se česky. Každému, kdo potřeboval, pomohl a kde nemohl, tak se omlouval. Pro jeho milou povahu a dobrotu byl velmi oblíben. Jako příklad kronikář uvedl: Když jel kočárem, potkal Josefa Suka, který nesl z lesa sušinu, a díval se schválně jinam, nechtěl ho vidět. Kouřil nejlacinější cigarety zorky, které dostaly proto u nás název hraběcí cigarety.*

V roce 1924 koupila raměřický velkostatek a zámek s parkem Milada Kabešová, manželka Dr. Vladimíra Kabeše z Prahy, majitele továrny na letadla (a také automobily) Aero. Poté prošel ratměřický zámek a park velkými opravami. Kronikář píše, že na těchto pracích bylo zaměstnáno přes 90 lidí a že denní mzda při tom činila 20 Kč. Dr. Kabeš byl pak v roce 1927 jmenován čestným občanem Ratměřic. Jeho přičiněním bylo také upraveno prostranství na návsi před kostelem, kam byla přemístěna i barokní socha sv. Jana Nepomuckého, která původně stála vedle cesty vedoucí podél kostela k bráně parku.

V kronice jsou také zmínky o přípravách na stavbu železnice Plzeň – Brno. K její stavbě nedošlo, a proto se dnes už málo ví o tom, že kolem Ratměřic měla vést železniční trať. V roce 1927 byla obec dotázána, čím by mohla přispět na stavbu této dráhy. Zastupitelstvo obce na základě schůzce občanů odpovědělo, že by poskytlo zdarma pozemky a pokud by bylo v Ratměřicích nádraží nebo zastávka, poskytla by zdarma povozy na dopravu stavebního materiálu a kromě toho 10 000 Kč. Ještě se v té souvislosti z kroniky dovídáme, že *se šlo všechno obyvatelstvo i s malými dětmi i z okolních vesnic, aby pozdravili zástupce vlády, kteří po celé trati projektované dráhy projížděli krajinu, kudy bude dráha projektována. Přišly hasičské sbory ze Skryšova, Odlochovic a Hrzína, které utvořily špalír od slavobrány, pak děti a obyvatelstvo. Na každém bylo vidět radost, protože se věřilo, že dráha se stavět bude. Když se objevila auta, na kterých zástupci vlády přijeli, nastalo vzrušení a jak se přiblížili, byli nadšeně pozdravováni, každý vůz. Přes slavobránu byl nápis: Železnice naše spása.*

V kronice nechybí popis kruté zimy 1928/29. Píše se v ní: *Napadlo sněhu průměrně na půl metru. V úvalech neb místech, kde se sníh větrem hnaný zadržoval, ho bylo na metr i více. Při tom byly kruté mrazy až přes 35 stupňů. Promrzaly i zdi 60 cm silné ve světnici, kde se topilo, a stěny byly pokryty jinovatkou. Chlévy se dodatečně chránily před zimou tím, že ke zdem se*

přikládala sláma neb hnůj. Cestičky, proházené po návsi, vypadaly jako by byly ohraženy zdmi od každé chalupy. Z promrzlých stěn uvnitř se pak omítka sypala jako písek. Brambory ve sklepích promrzly. V krechtech na polích zůstaly zdravé, chránila promrznutí silná vrstva sněhu.

Z přírodních událostí stojí za zmínku také prudká bouře v červenci 1929. Kronikář z ní zaznamenává i tuto příhodu, kterou mu vyprávěl Josef Tichý: *Jel jsem k Žákovu pro jetel. Podívám se, na západě vyvstává ošklivý mrak a nápadně rychle se pohybuje. Nechal jsem sečení a honem naložím a jedu. U rozcestí k Žákovu mě bouře stihla. Nárazem větru jsem zavravoral a vzápětí mně vítr převrátil vůz. Volám na ženu, která byla se mnou. Děšť lil jak z konve a v minutě jsem měl celé nohy až nahoru ve vodě. Ženu vítr vynesl do výše a nesl ji. Volala při tom: Sbohem děti, sbohem Pepíku! Vítr ji nesl asi 20 kroků a padla do žita. Na mou otázku, jak jí při tom bylo, řekla: A nic, jak jsem padla, chytla jsem se žita, hlavu jsem zamáčkla do země, ať lilo nebo hrom bil, já se nehýbala.*

Ze 30. let minulého století jsou v kronice třeba záznamy o budování kanalizace v obci, ale také o návštěvě presidenta Beneše a Jana Masaryka u Dr. Kabeše v Ratměřicích 20. srpna 1937 nebo asi měsíc poté o smutečním programu v obci po úmrtí T. G. Masaryka.

V roce 1938 došlo ke změně kronikáře, stal se jím Jaroslav Opička. Ten však stačil zaznamenat jen budování vodovodu, několik změn ve vlastnictví usedlostí a pak už psal: *Rok 1939 nám přinesl mnoho změn. V březnu změněna státní forma. Země česká včleněna byla do prostoru Velkoněmecké říše. Rozhodnutím Vůdce a Říšského kancléře Adolfa Hitlera zaručena byla nám hospodářská i kulturní samostatnost.* Jak to ve skutečnosti dopadlo, je všeobecně dobře známo. Na konci této strany kroniky je pak už jen poznámka, že podle výnosu čj. 129247/40 obecní kronika obce Ratměřic uzavřena dne 10. 12. 1940.

Pak uběhlo 17 let, po která se kronika nevedla. Zápisy pokračují až v roce 1957. Třetím kronikářem byl Antonín Kotrč. Popisuje například založení JZD v roce 1958. Ve stejném roce byl v Ratměřicích založen Čs. Svaz mládeže. Zápisy pak pokračují jen do roku 1959 a pak následuje opět pauza.

V roce 1966 pokračoval v zápisech již čtvrtý kronikář, Jaroslav Hrbek, který se snažil zaplnit i předcházející mezeru. Popsal tak například sloučení ratměřického JZD s JZD Čestín a JZD Odlochovice v roce 1960, které pak neslo název JZD Svoboda se sídlem v Ratměřicích. Roku 1964 kronikář popsal stavbu nové prodejny potravin družstva Jednota nebo založení tělovýchovné jednoty Svoboda Ratměřice. Ze záznamů se dovídáme o výročních schůzích, o stavbě nových domů, o úmrtí občanů, o výsledcích fotbalových turnajů.

Jaroslav Hrbek ukončil své zápisy v roce 1967. Zřejmě věděl, že zápisy nebudou pokračovat, protože na závěr napsal hezká slova, jimiž můžeme vhodně uzavřít i naše výňatky z kroniky. Napsal: *Jménem svým i jménem dřívějších kronikářů prosím o pochopení budoucí čtenáře. Všichni jsme byli jen prostí lidé. Všichni jsme rodáky naší malé vesničky, kterou tolik milujem, že jsme jí přes mnohá úskalí zůstali věrní a že jsme se pro budoucí časy snažili pro Vás, budoucí obyvatele, poznat ty skromné události naší obce, abyste si mohli udělat představu o našem životě, jaké jsme měli radosti, ale i starosti.*

Poděkování si zaslouží rodina Šteflových, která kroniku v pozůstalosti pana Hrbaka objevila a zasloužila se i o její digitalizaci. Záznamy o dění v Ratměřicích se naštěstí vedou dál, takže i

další generace budou mít z jejích záznamů stejný požitek a poučení, jako máme nyní my z těch záznamů starších.